

A BESZÉDHIBA KORREKCIÓJA A BESZÉDHANGHALLÓ KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE ALAPJÁN: MÓDSZEREK ÉS ESZKÖZÖK

Fazekasné Fenyvesi Margit

ELTE BGGYK Tanulásban Akadályozottak és Értelmileg Akadályozottak Pedagógia Tanszék

Kulcsszavak: beszédhanghallás, beszédhiba, DIFER

A DIFER-tesztek alkalmazásával diagnosztikus képet kapunk a mért készségek fejlettségi szintjéről, a készséget alkotó összetevőkről. A kapott adatok egzakt fejlesztési lehetőségeket biztosítanak a kompetencia alapú pedagógiai tervezéshez. A DIFER egyik tesztje a beszédhanghalló készséget méri. Számos kutatás szerint a beszédhanghallás fejlettsége az olvasás- és az írástanulás egyik elengedhetetlen előfeltétele. Feltételezzük, hogy e két készség elsajátítása mellett a beszédhanghallás fontos szerepet játszik a tiszta beszéd kialakulásában is. A tiszta hangejtés akkor valósulhat meg, amikor a gyermekek beszédmotoros koordinációja és a beszédhanghallása ezt lehetővé teszi.

Az öt éves kort betöltött, ép értelmű és hallású gyermekek 30 százaléka beszédhibás. A beszédhiba nem csupán esztétikai jelenség. A beszédhibás gyermekek veszélyeztetettek az olvasás és a helyesírás tanulásában, emellett a verbális rövidtávú memória, valamint a hangsorozat-észlelés gyengeségével is számolnunk kell. *Gósy Mária* nagymintás, longitudinális kutatása bizonyította, hogy a beszédhibás gyermekek beszédkorrekciója ellenére a nyelvi percepció továbbra is elmaradást mutat. *Ramus* a kettős mentális tár kialakulását feltételezi, és ennek tulajdonítja a korábban beszédhibás gyermekek hangfelismerési bizonytalanságainak megmaradását.

Feltételezzük, hogy akiknél nincs beszédszervi vagy beszédmotoros elmaradás, a hallási percepció fejletlensége, esetleg sérülése felelős a beszédhiba megmaradásáért. Ebből a hipotézisből kiindulva egy módszertani segédanyagot állítottam össze, amely napi rendszerességgel alkalmazható játékgyűjteményt tartalmaz. Az életkori sajátosságok figyelembevételével a fokozatosság (implicit és explicit szintek) és az összetevők egyidejű fejlesztése volt az összeállítás alapelve, egyúttal újdonsága is. Egy év fejlesztés alatt jutnak el a gyermekek a hangoztatástól a kezdeti hangzódifferenciálásig. Közben megismerik a beszédhangok tulajdonságait. Játékok segítik őket a tagolásban, a hangsorozat-észlelésben, valamint a verbális munkamemória kapacitásának növekedésében.

A fejlesztő program kipróbálása 2009 szeptemberében indult, az előmérés keretében több mint 200 középső csoportos gyermek beszédhibáját és beszédhanghalló készségét mértük fel. A beszédhanghalló készség méréséhez a DIFER-teszt hosszú változatát alkalmaztuk (60 item). A mért gyermekek közül körülbelül 100-an a kontrollcsoport tagjai. Az utómérésre 2010 júniusában kerül majd sor: újra felvesszük mindkét csoportban a beszédhanghallást, és a logopédusok ismételt felmérést a beszédhangképzés minőségét. Mindkét területen jelentős fejlődésre számítunk.

Előadásom keretében ennek a módszertani gyűjteménynek az elveit és gyakorlati megvalósulását mutatom be. Beszámolok a fejlesztő program első hat hónapjának tapasztalatairól. A program kipróbálása során szerzett tapasztalatok alapján megtörténhet a program szükséges módosítása.

A kutatást támogatta: OTKA K 68798, MTA-SZTE Képességekutató Csoport